

RAKOVNICKÉ OBEČNÉ NOVINY

Všetky náklady spojené s vydávaním a rozširovaním hradí Obec Rakovnica

Číslo 4 * Ročník XX * December 2020

Vážení občania, milí čitatelia,
nech tichá hudba veselosti
Vám počas celých Vianoc znie,
nech ten rok nastávajúci Vám dobré zdravie,
pokoj, lásku a šťastie prinesie.

To všetko Vám žela
redakcia RON celá

Rozžiaria sa sviečky a vzplanie plamienok čara Vianoc v našich srdciach

Milí spoluobčania,

v čase, keď sa celý svet točí len okolo pandémie COVID-19, keď máme všetci strach čo bude, ako jej priebeh počas ďalšieho obdobia ovplyvní naše životy, nezabúdajme, že je december. Mesiac spojený s najkrajšími sviatkami roka Vianocami. Čas, ktorý patrí rodine a blízkym. Je to čas, ktorý vnáša do našich srdc lásku, radosť, šťastie. Rozžiaria sa sviečky, domy, ale v neposlednom rade vzplanie plamienok čara Vianoc v našich srdciach.

Celý december sa nesie v znamení adventu, kedy počas 4 adventných nediel až do Vianoc zapalujeme sviečku na venci. Tieto sviečky symbolizujú nádej, mier, priateľstvo a lásku. Každá zapálená sviečka skraca je dni k vytúženým sviatkom, k blížiacemu sa Štedrému dňu, kedy dorazí Ježiško a obdarí nás darčekom. Pre deti je to čas zázračný, pretože si nájdú pod stromčekom vytúžené darčeky, no pre nás dospelých je to čas

otvárania ľudských srdc, čas radosti a veselosti, že môžeme byť so svojimi blízkymi. Netreba veľa, aby sme naplnili srdcia šťastím, stačí aby tých ktorých milujeme boli s nami a na tých, ktorí už nie sú medzi nami, budeme s láskou a úctou spomínať.

Každý z nás prežíva počas Vianoc teplo domova, atmosféru, kedy záleží najviac na tom, aby nikto nebol sám, aby v dome vládla láska a spolupatričnosť, aby rodina zažívala spoločné chvíle,

ktoré v niektorých rodinách počas roka kvôli rôznym dôvodom absentujú. Je to pocit, že nie sme sami a v tento vianočný čas zažívame chvenie v srdci, pretože vieme, že rodina je to najdôležitejšie v živote.

Verím, že aj v dobe chaosu a dezinformácií, v čase možného ohrozenia vírusom, si spomenieme na Vianocce a prežijeme ich v radosť a veselosti. Na Štedrý deň nech Vám nechýbajú dobroty, zaznejú pri stole koledy, vytratia sa starosti a vy zažijete čas radosti. Spomeňme si na našich blízkych, vymeňme si pekné slovo a tak ako budú blikať sviečky na stromčeku, nech sa zaiskria slzičky šťastia v našich očiach.

Chcem Vám všetkým zaželať príjemné prežitie via-

nočných sviatkov v zdraví a šťastí. Vianoc plných vzájomnej úcty, porozumenia, lásky, radosti, spokojnosti a pohody. Nezabudnime na ľudskosť, toleranciu a vzájomnú pomoc.

Rok 2020, ktorý o pár dní skončí, nebol jednoduchý, bol v znamení opatrení boja s vírusom, nosenia rúšok a obmedzenia slobody. Zvládli sme ho a čaká nás vstup no Nového roku, ktorý verím že bude novou etapou opretou o pevné zdravie, etapou normálneho života, vzájomného rešpektu, pomocnej ruky. Prajem Vám veľa úspechu v osobnom, ale aj pracovnom živote.

*Veselé prežitie Vianoc
a šťastný Nový rok vám praje*

*Ing. Radoslava Uhrinová,
starostka obce Rakovnica*

V horách pod Tureckou sa začali písať dejiny Rakovníčanov

Najstaršie dejiny Rakovníce ostávajú aj dnes neznámymi. Pozitívny trend v osídľovaní rakovníckeho chotára a tunajší priaznivý hospodársky rozvoj v stredoveku výrazne podnietili ambiciózní Mariášiovci (Máriássy), ktorí sa na konci vlády uhorskej dynastie Arpádovcov natrvalo zapísali do dejín Gemera. Tento šľachtický rod sa stal v druhej polovici 13. storočia vlastníkom Brzotínskeho panstva, na území ktorého pôvodne ležala i Rakovníca (mysliac na polohu dediny pod Tureckou). Najnovší architektonicko-historický výskum Kostola svätej Márie Magdalény dokonca ukazuje, že osídľovanie lokality v horách a výstavba svätostánku mohli prebehnúť ešte pred rokom 1243 za Miškovicov alebo po tomto roku v čase prítomnosti najstarších predkov pánov zo Štítnika a Bubekovcov.

Každopádne, Mariášiovci vlastníci panstva s bohatými zásobami drahých a farebných kovov sa prirodzene zaujímali o zväčšenie svojej rodovej domény a rozvinutie kolonizačných aktivít v Spišsko-gemerskom rudohorí. Premyslene sa sústredili na prepojenie svojich spišských a hornogemerských majetkov cez Gelnickú a Smolnickú dolinu. Bezpečnosť na ceste pred vstupom do Volovských vrchov si zaistili vybudova-

ním obytnej veže. Jednoduchá stavba sa časom zmenila na dobre opevnený hrad Krásna Hôrka. Zásluhou Mariášiovcov sa zaludnili prázdne zákutia Rožňavskej kotliny. Nové osady vyrastali v susedstve Rožňavy, ktorá patrila Ostrihomskému arcibiskupstvu.

Chotár Rakovníce spolu s územím Krásnohorského Podhradia, Slavca, Krásnohorskej Dlhej Lúky, Pače a Jovic vytvorili v priebehu

niekoľkých desaťročí rozľahlé Krásnohorské domínium s centrom na Krásnej Hôrke.

V 14. storočí viedli Mariášiovci dlhotrvajúci súdny spor o hradné panstvo Krásnej Hôrky so susednými rodmi Bubekovcov a pánov zo Štítnika. Obyvatelia Rakovníce v tom čase niekoľkokrát zmenili svojho zemepána. Dedina napokon pripadla šľachticom zo Štítnika. Sľubný rozvoj kraja okrem nálezísk nerastných surovín podmienuje aj jeho poloha križovatky viacerých miestnych i diaľkových stredovekých ciest, čo celkom prirodzene napomáhala i rozvoju miestneho remesla.

Rakovníca sa v písomných prameňoch začala uvádzať až v prvej polovici 14. storočia. Len starobylosť kostola v severne od dnešnej obce položennej lokalite nepriamo svedčí o tom, že prví osadníci sa v priestore rakovníckeho chotára usadili oveľa skôr. Motívom založenia sídla uprostred ťažko dostupných hôr bola potreba rozvoja starodávneho remesla uhliarstva. Uhlie sa vyrábalo z dreva vyťaženého v okolitých lesoch. Od práce uhliarov závisela banícka a hutnícka výroba, kde sa drevné uhlie uplatnilo ako najvhodnejšie palivo. Zaisť sa zväžalo i do blízkej Rudnej, v stredoveku známej baňami na striebro. Pôvodné zamestnanie obyvateľstva osvetľuje z roku 1329 známy názov dediny „Scengetew“ (v prepise Szénégető – Uhlisko).

Postupná zmena spôsobu života spôsobila, že časť osadníkov sa postupom času presunula južnejšie k Honskému potoku, kde boli priaznivejšie podmienky na poľnohospodársku činnosť. Túto mobilitu obyvateľov smerom nižšie do údolia jednoznačne potvrdzuje názov „Wyfalu“ (v pre-

pise Újfalu – Nová dedina) v listine z roku 1362. V prameňoch však nájdeme popri spomínaných dvoch názvoch aj tretí „Rakunchas/Rakonchas/Rakonkeneh“, teda Rakovníca. Práve „Rakunchas“ je zaznamenaný v listine s vôbec prvou písomnou zmienkou o Rakovníci z roku 1327. Z prameňov nie je však vôbec jasné, či sa tento názov vzťahoval najskôr na dedinu v horách a neskôr bol prenesený na sídlo v doline alebo súvisel iba s osídlením pri Honskom potoku. Interpretácia doby posunu osídlenia tak nie je celkom jednoznačná. Rovnako nie je možné naisto povedať, či sa do doliny presunula väčšina obyvateľov.

K samotnému vzniku názvu Rakovníce sa viažu aj viaceré povesti a legendy. Jedna rozpráva o tom, ako najstarší a najkúsenejší uhliar odišiel hľadať pre osadníkov nové útočisko. Po dlhom pátraní našiel hlboko v doline bystrý potok, plný rýb a rakov. Okolo toku vznikla nová dedina, ktorú miestni pomenovali práve podľa rakov. Ďalšia povesť hovorila o zakladateľovi osady – šoltýsovi Rakovi.

Kostol na úbočí Tureckej predkova dnešných Rakovníčanov zasvätili svätej Márii Magdaléne. Táto jednolodová rustikálna stavba bola vybudovaná v románskom slohu okolo polovice 13. storočia, čo potvrdzuje veľmi skorý príchod prvých kolonizátorov na toto územie. Vzhľadom na zvažovanie terénu smerom na juh a protieroznú ochranu svahu, prípadne kvôli situovaniu stavby na okraji osady sa do kostola vchádzalo cez portál zo severu. Jednoduchá dispozícia obdĺžnikovej lode s kvadratickou apsidou zaiste súvisela s malým počtom osadníkov. Na západnej strane kostola bola umiestnená drevená tribúna, ktorá mohla slúžiť pre richtára, spevákov, alebo len rozširovala priestor pre veriacich. (Pokračovanie na 7. str.)

Park má nový vzhľad a pomník viacej vynikol

V Parku slobody máme jedinečnú spomienku na SNP v podobe pamätníka na ktorom sú mená tých, ktorí padli za našu slobodu. Obec sa o tento monument zodpovedne stará. Čas si ale vyžiadal, aby okolo neho došlo k nevyhnutnej zmene. Problémom boli mobutné tuje, ktoré svojim koreňovým systémom priamo ohrozili stavbu. Nemalú úlohu tu zohralo aj skorodované zábradlie i stožiare. Starostka obce Ing. Radoslava Uhrinová si zobrala za svoju úlohu dať všetko do poriadku.

Priamo na tvári miesta zistila skutkový stav, ktorý bol zdokumentovaný a odborné posúdený. Vypracovala projekt a príslušný rozpočet. Vybavila všetky náležitosti na odstránenie drevín. Zabezpečila finančné krytie na rekonštrukciu. Poslala písomnú žiadosť o dotáciu na MV SR už vo februári 2020. Dotácia bola schválená 4. marca 2020 a zároveň podpísaná zmluva. Jej snaha otvorila možnosť realizácie zámeru obnovy.

Samotný výkon pozostával z dvoch krokov. Prvým krokom bolo odstránenie tují a kovových konštrukcií. Začalo sa to 28. septembra 2020. Práca bola ťažká, náročná, namáhavá a miestami komplikovaná. Nebola na to sama. Veľmi jej pomohli pra-

covníci OcÚ, aktívni pracovníci, členovia DHZ, ZO JDS, SZPB, poslanci OZ a ďalší ochotní občania, dobrovoľníci, ktorým záležalo na vzhľade obce. Od 16. októbra 2020 začalo odstraňovanie tují. Ich spílenie nebol až taký veľký problém. Odstrániť korene to bola „zaberačka“. Kopala sa zemina okolo koreňov, orezávali korene. Vybrať ich nešlo ľahko. Nepomohlo ani lano s ťahačom. Aj napriek spomínaným a iným ťažkostiam sa to predsa len podarilo. Odstránenie kovových častí sa urobilo priebežne.

Druhým krokom bola rekonštrukcia, ktorá začala od 26. októbra 2020. Všetko zrealizovala firma oslovená na základe prieskumu trhu.

V horách pod Tureckou sa začali písať dejiny Rakovníčanov

(Pokračovanie z 6. str.)

Jej zánik súvisel s požiarom kostola v roku 1658. Čistotu stavebného štýlu kostola umocňuje chýbajúca veža.

Kostol si dodnes zachoval svoj tradičný pokorný výraz, ktorý v ňom zosobnili jeho staviteľia. V 17. storočí pribudli na vonkajšie steny ornamentálne motívy maľované červenou hlinkou. Na priečelí dnešného západného vchodu sa vyníma rozpoznateľná kresba rožňavskej mestskej veže. Kamenná sakrálna stavba celkom nikdy neosišla. Pamiatku si na Magdol-

nu chodia od roku 1796 na sviatok sv. Márie Magdalény uctiť pútnici svätou omšou. Kostol prešiel najskôr koncom 18. storočia rekonštrukciou. Počas nej bol vstup na severnej strane zamurovaný a nahradil ho vchod zo západu, ktorý prekryla predĺžená šindľová strecha s opornými drevenými piliermi. Južné a západné múry boli zosilnené opornými piliermi. V 20. storočí sa prikrčilo k sanácii stavby. Snáď budúcnosť prinesie tomuto nemému nositeľovi minulosti viac šťastia.

Eva Benková

Zákazku získala preto, lebo ponúkla najnižšiu nákladovú hodnotu. Hotové dielo bolo odovzdané 10. novembra 2020. Výsledok môžete vidieť na vlastné oči v parku. Bude te milo prekvapení.

Park slobody takto získal nový vzhľad. Pomník viacej vynikol. Okolie je esteticky, premyslene a vkusne urobené. Pri sadení pomaly rastúcich drevín sa počítalo s ich rozvojom v budúcnosti. Pri kríkoch zase s rýchlejším rastom na vytvorenie živého plotu. Okrem toho nám pani starostka povedala, že v parku

pribudne ešte ďalšia lavička v blízkosti pomníka. -sb-

Príjemný Mikulášsky deň

Našej starostke veľmi záleží na tom, aby deti mali pekné zážitky aj zo strany obce. Je to jej srdcová záležitosť. V čase obmedzení ukázala, že nájde spôsob ako pomôže deťom prekonať ťažké chvíle. Nezabudla na nich na Deň detí. Aj na Mikuláša zorganizovala, zabezpečila a zrealizovala Mikulášsky deň.

šiel na osvetlenom a ozvučenom aute. Deti ho túžobne čakali „za svojimi oknami pri domčeku“. Už zďaleka bolo vidieť i počuť príchod auta, ktoré zastavilo tam, kde bývali deti. V sprievode bol aj „čert“ s palicou na konci ktorej bola skutočná lebka zvierata s rohami.

Očakávané baličky osobne rozdával Mikuláš. Deti sa potešili a boli šťastné. Bol to jedinečný, nevšedný zážitok, ktorý zanechal hlbokú stopu nielen v deťoch, ale aj v rodičoch i ostatných účastníkov.

Za to, čo sa udialo, ďakujú deti i rodičia pani starostke obce a všetkým, ktorí sa na tejto akcii podieľali.

-js-

OKNOM ARCHÍVU DO MINULOSTI

Elektrizácia obce Rekeňa

Po oslobodení Republiky bola elektrizácia obcí zahrnutá do dvojročného budovateľského plánu vlády, na ktorom participovali aj okresné národné výbory (ONV). Obec Rekeňa bola jednou z prvých obcí, ktoré boli v rožňavskom okrese pripojené na elektrinu.

Už 26. októbra 1945 sa členovia Miestneho národného výboru (MNV) v Rekeni so súhlasom obyvateľstva uzniesli na zavedení osvetlenia obce a okrem toho aj zavedenie elektrického vedenia v obecnom mlyne. Obyvatelia obce spolu s členmi súhlasili, že z celkového nákladu sa budú na elektrizácii podieľať 15 %. V tom období bolo v obci 126 domov a 665 obyvateľov. Prevažne to boli chudobní baníci. Zavedenie elektrického vedenia nemalo byť príliš nákladné, nakoľko sa cez obec tiahlo hlavné elektrické vedenie Stredoslovenských elektrární.

ONV v Rožňave schválil uznesenie MNV a prisľúbil podporiť elektrizáciu obce 20%, čo činilo takmer 80.000 korún. Neskôr okresná rada na svojich zasadnutiach zrušila tieto uznesenia a podporu znížila na 40.000 korún napriek tomu, že financie už boli poukázané obci. Ako dôvod uviedla, že chce podporiť elektrizáciu aj iných obcí, ktoré sa v danom roku ešte len prihlásia. V obci boli už inštalácie práce dávno ukončené a transformátor dovezený a tak sa MNV s odvolaním v danej veci obrátilo na Poverenie vnútra v Bratislave. Nakoniec ONV ponechal poskytnutú podporu

v celej čiastke na elektrizáciu obci Rekeňa s odôvodnením, že účelový úver na tento cieľ bol už zaistený.

Dňa 29. septembra 1946, v nedeľu o 11.00 hodine sa konala oslava zapnutia elektriny v Rekeni. Po slávnostných bohoslužbách v evanjelickom a rímsko-katolíckom chráme sa zhromaždení hostia presunuli pred Potravné družstvo. Tam odzneli slávnostné prejavy. Prítomných privítal predseda MNV Ľudovít Jesenský. Po uvítaní sa ujal reči Ľudovít Genčí st.,

ktorý sa poďakoval úradom a jednotlivcom za pomoc poskytnutú pri zdolávaní prekážok, ktoré sa elektrizácii stavali do cesty. Nasledovali reči predsedu ONV Nikolaja Širjova a správcu z Oblastného riaditeľstva elektrární Gustáva Puchého, ktorý vysvetlil dôležitosť a výhody zavedenia elektriny. Posledným rečníkom bol Ľudovít Hlaváč, ktorý zdôraznil, že bez víťazstva Červenej armády by v ten deň zapnutie elektriny neoslavovali.

Po týchto prejavoch sa prítomní odobrali na spoločný obed. V podvečerných hodinách sa zúčastnili divadelného predstavenia na voľnom priestranstve. Ochotníci Sväzu (Zväzu) slovenskej mládeže v Rekeni zahrli hru

Dr. Sabo

„Jánošíkova láska“ od Adama Žiara. Prostredie, dobre pripravené javisko a herecké výkony predvádzané v historických krojoch upúťali pozornosť prítomných. Oslavy sa zakončili veselícou.

Zdroj: MV SR, Štátny archív v Košiciach, pracovisko Archív Rožňava: Miestna osvetová rada v Rekeni, Okresný národný výbor v Rožňave.

Rakovnické obecné noviny odzrkadľujú život v našej obci

(Pokračovanie z 5. strany)

História novodobých dejín obce vo svojom výpočte nie je skromná – obnovené budovy, ihrisko, ale aj udalosti v obci za účasti najvyšších predstaviteľov obce, poslancov, ocenenia rodákov, či ochranná ruka nad seniormi, ich pravidelné stretnutia, vystúpenia detí, Mikuláš, pravidelné rozhlasové správy no a to, čo nás v túto chvíľu teší najviac je 20 rokov od vydania prvého čísla RON.

Menili sa technickí redaktori, menila sa celá redakčná rada. Za tých 20 rokov bolo

tvorcov novín mnoho, avšak jedno meno zostáva nemenené. Meno šéfredaktora RON. Už 20 rokov sa na zadnej strane novín vyníma vždy jedno meno: Dr. Jozef Sabo, CSc. A touto cestou sa mu chcem nielen za seba, ale aj za obyvateľov našej obce prihovoriť:

Milý pán šéfredaktor, touto cestou vám pri tejto spomienkovej príležitosti srdečne ďakujeme za doterajšie úsilie a snahu o dobrú novinársku prácu, šírenie dobrého mena obce a zároveň vyslovujeme presvedčenie, že naše Rakov-

nické obecné noviny budú aj ďalšie desaťročie vychádzať k spokojnosti všetkých stálych aj náhodných čitateľov. Nech je táto spokojnosť inšpiráciou nielen pre Vás, ale aj pre ostatných prispievateľov, ktorí sa svojimi príspevkami alebo vyjadrovaním k veciam, udalostiam, konaniam v obci. Svojimi príspevkami sa tak zaslúžia o kvalitu, dynamiku, profiláciu našich novín a pevne verím, že RON budú mať svoje pevné miesto v obci i v nasledujúcom desaťročí.

Ing. Monika Genčiová

Rakovnické obecné noviny • Vlastník: Obec Rakovnica • Sídlo vydavateľa a adresa redakcie: Obecný úrad, Rakovnica č. 150, PSČ 049 31 tel.: +421 58 788 35 00, e-mail: obec@rakovnica.sk • Periodicita: Štyrikrát ročne • Registrácia: Ministerstvo kultúry SR EV 3478/09 IČO vydavateľa: 00328677 • ISSN 1339 - 3138 • Šéfredaktor: Dr. Jozef Sabo, CSc. • Zástupca šéfredaktora: Ing. Ondrej Lorko Technický redaktor: Bc. Juraj Kováč • Redakčná rada: Ondrej Doboš, Jakub Doboš, Henrieta Silicaiová

Tlač: Roven Rožňava, s.r.o. • Náklad: 230 výtlačkov • Distribúcia: Zadarmo do všetkých domácností v Rakovnici • Neprešlo jazykovou úpravou Príspevky prijímame v elektronickej forme • RON nájdete aj na www.rakovnica.sk • Dátum uzávierky: 7. december 2020

Súhlas so spracovaním osobných údajov. Obec Rakovnica ako vlastník Rakovnických obecných novín (RON) oznamuje, že s účinnosťou od 25.5.2018 aktualizovala zásady ochrany osobných údajov, ktoré uplatňuje pri svojej činnosti v procese spracúvania osobných údajov, a to s ohľadom na nadobudnutie účinnosti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) a zákona č.18/2018 Z.z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V rámci RON ide najmä o zverejňovanie informačných materiálov z činností, akcií, podujatí, udalostí v obci s použitím mien a fotografií.